

M

Kertomus maisteri Matti Kampmanin kaivauksista Uudenkirkon
(T.1.) Kallelan kylässä Hasun talon maalla Kalmumäellä tavatulla
rautakautisella polttokalmistolla 29/VI - 15/VII v. 1923.

Kertomukseen liittyy 3 karttaa ja 7 va-
lokuva sekä H. m.l. 8242:1 - 237.

Kartat 1 ja 2 puuttavat 12/6/1995

Kesäkuulla v. 1923 saapui Muinaistieteelliselle Toimikun-
nalle Uudenkaupungin museon hoitajan tohtori G. I. Rothströmin
välityksellä muutamia muinaisesineitä 900 - 1000 luvuilta, jotka
talollisen poika Kosti Jalonen oli löytänyt kaivaessaan perustaa
myllyrakennukselle Uudellakirkolla Kallelan kylässä, hänen ja hä-
nen veljensä yhteisellä Hasu- nimisellä maatilalla Kalmumäeksi
kutsutulle paikalle. Mainitut esineet lähetettiin sittemmin takai-
sin Uudenkaupungin museolle, missä niitä nykyään säilytetään.
Kun myllyn yhteyteen suunniteltiin vielä sahalaitosta rakennetta-
vaksi sai allekirjoittanut Muinaistieteelliseltä Toimikunnalta teh-
täväksi suorittaa paikalla kaivauksia ennen kuin uuden rakennuk-
sen perustaa ryhdyttäisiin kaivamaan.

Hasun talo on ensimmäisiä Kallelan kylän itäkulmaan tultaes-
sa ja n. 3 km. päässä Uudenkaupungin ja Kallelankylän teiden
risteyksestä. Talon veräjältä 200 m. kylälle päin ja n. 100
m:n päässä tiestä talon vastakkaisella puolella on n. 100 m.
pitkä ja 60 m. leveä matalahko, etupäässä katajapensasta kasva-
va kivikkokumpu (kartta n:o 1), jonka keskitse kulkee Pilpälän
ja Hasun maiden raja-aita. Tätä kumpua kuuluttiin miesmuistoista

ajosta kutsutun Kalmumäeksi. Sen ympärillä on alavampia viljelys-
maita (kuva 1), jotka ovat olleet ehkä varhaisimpina aikoina ve-
den peitossa ja joiden halki pieni Sirppujoki virtaa, 500 m:n
päässä mäestä, sen eteläpuolella (kartta n:o 1). Eteläpäässä muo-
dostaa Kalmumäki länteen suuntautuvan kapean niemekkeen (kartta n:o
2), jonka kännestä löysin 7 kallioon hakattua 5 cm levyistä ja

1,5 cm:n syvyistä pientä kuoppaa, joita arvelen uhrikuopiksi (kuva 7). Saman niemekkeen keskiosan etelälaitaan oli kaivettu perunakuopan teelmä, jonka reunoilta löytyi saviastian paloja ja kappale sulanutta lasimassaa (H.m.l. 8242:235), mikä todistaa kalmiston ulottuvan sinne saakka. Keskellä kumpua, lähellä Pilpälän ja Hasun maiden rajaa oli matalaa kiviaitaa muistuttava latomus (pituus 11,5 m), joka päättyi pohjoissuunnassaan kahteen haaraan (kartta n:o 2) ja joka mielestäni oli liian matala ja liian lyhyt ollakseen tarkoituksella kiviaidaksi tehty, jotenka otaksuisin sen olevan jonkinlaisessa yhteydessä kalmiston kanssa.

Myllyrakennuksen perusta oli kaivettu Kalmumäen eteläkulmaan, jossa noin 20 cm syvyydestä tuli vastaan tasainen kallio. Uudenkaupungin museolle lähetetyt esineet olivat löytyneet etupäässä perustan pohjoiskulmauksesta. Seulottaessa syrjään heitettyä perustamaata löytyi vielä kuolaimet, useita saviastian paloja, palaneita luukappalaita y.m. (H. m.l. 8242:230 - 234). Kun myllyn yhteyteen tulevan sahalaitoksen rakentaminen kuului siirtyvän seuraavaan syksyyn, mutta maantien puoleisen myllyn päädyn edusta tul-taisiin heti tasoittamaan rakennettavaa vetolavaa ja hevosten-pitopaikkaa varten, päätin ottaa tämän alueen tutkittavakseni. Se käsitti kaikkiaan n. 290 m:n² suuruisen alan (kartta n:o 3 a). Keskiosassa tätä aluetta, ruuduilla e, f, 2, 3, 4 ja 5 sekä ruuduilla e, f, g, 6, 7 ja 8 oli avoin, melkein kivetön paikka. Sen länsipuolella oli kiviverho harvaa ja ohutta (kuva 5), kulttuurikerroksen vahvuus vaihteli 30 - 37 cm:n välillä, eikä koko alueella tavattu lainkaan nokisia paikkoja, eikä hiiltä ja löytöjäkin tuli verrattain vähän (kartta 3 b), etupäässä kansainvaellusajalta. Paljaan alueen pohjois- ja länsipuolella oli kiviverho paksumpaa ja tiheämpää (kuva 6); kulttuurikerros varsinkin pohjoispuolella oli huomattavasti vahvempaa (50 - 80 cm:n välillä) ja nokista. Ruuduilla h, 3 ja 4 sekä g, 3 ja 4 oli turpeen alla harva kiviverho pienistä, noin nyrkinkokoisista kivistä, jonka alta tuli esiin hiiltä ja samanlaisista kivistä lattottu tasainen kiveys, jossa reunakivet olivat palaneita ja rapautuneita sekä keskellä vahva nokikerros. Ruudun g, 3:n keskustasta löytyi sitäpaitsi suuri joukko saviastian paloja aivan sa-

itä H

malta kohdalta. Pohjamaa oli kauttaaltaan harmaata, hienoa hie-
taa. Kartalle n:o 3 b on merkitty esineiden löytöpaikat niiden
luettelonumeroiden mukaan. Kaivausalueen pohjois- ja länsipuolelta
löydetyt esineet kuuluvat pääasiassa kansainvaelluksenajan lopulle
ja viikinkiajalle.

Helsingissä 20 p. maaliskuuta 1924.

Matti Kumpuan.

Uusikirkko,
Kallala,
Kalmumäki.

Kuva 1.

Valokuvaatte Kallalan kylän tieltä.
Katso karttaa n: 1.

Kuva 2

Kalmumäki, valokuvaatte mylly-
rakennuksen katolta NO suuntaan.

Kuva 3

Kuva 4

Kalmumäki. Kuvat 3 ja 4 otettu Kalmumäen NO kulmasta
SW suuntaan. Katso karttaa n: 2.

Kuva 5

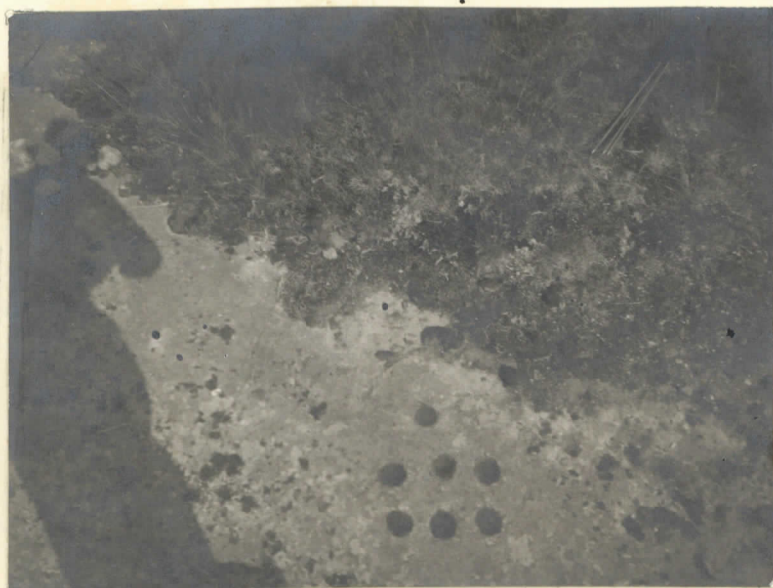
Riveys muodulla 6, 9
Kantta n° 3 a

Kuva 6

Rivilatomus muodulla
h, i 9 ja 10

Kuva 7

Uhrikuopat Kalmumäen
länsiniemessä. Kartassa
n° 2 merkitty x x .